Työehdot-osasto/Ristelä, Björkbacka

27.2.2024

Eduskunnan suuri valiokunta
SuV@eduskunta.fi

Kuulemistilaisuutenne 28.2.2024

E 58/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024-2029

Suomen avaintavoitteet EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi

Yleistä

Pidämme myönteisenä, että valtioneuvosto määrittelee Suomelle pääprioriteetit EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan. Katsomme kuitenkin, että prioriteeteissa sivuutetaan tärkeitä osa-alueita ja näkökulmia. Asiakirjassa ei käsitellä lainkaan esimerkiksi EU:n sosiaalista ulottuvuutta, joka pitää sisällään tärkeitä ja ajankohtaisia työelämän ja hyvinvointipolitiikan kysymyksiä. Hyvinvointiin, sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja näihin vahvasti kytkeytyvään yhteiskuntien eheyteen liittyvät kysymykset tulevat tulevalla kaudella olemaan vähintään yhtä merkittäviä kuin nyt päättyvällä kaudella, jolla niillä on ollut keskeinen osa komission ohjelmassa.

Euroopan unionin on jatkettava työntekijöiden oikeuksien vahvistamista

SAK kiinnittää huomiota siihen, että Suomen avaintavoitteissa ei ole huomioitu EU:n roolia työelämän kehittämisessä. SAK:n näkemyksen mukaan työtä paremman työelämän kehittämiseksi EU:ssa on jatkettava uudella kaudella ja Suomen tulee sitoutua tähän tavoitteeseen.

EU:ssa on hyväksytty useita hyvin tarpeellisia säädöksiä, joiden tarkoituksena on muun muassa työelämän ja tasa-arvon parantaminen sekä neuvoteltujen työehtojen turvaaminen kaikille työntekijöille. Uudistustyö on kuitenkin kesken ja muuttuva työelämä vaatii pelisääntöjen pitämistä ajan tasalla. Siksi lainsäädäntötyötä on jatkettava uudella lainsäädäntökaudella. EU:ssa on myös jatkettava toimivan työmarkkinavuoropuhelun ja -neuvottelun edellytysten vahvistamista.

Myös EU:n työsuojelulainsäädännön kehittämistä on jatkettava. Tarvitaan muun muassa direktiivi, joka ohjaa työpaikkoja torjumaan mittavasti työkyvyttömyyttä aiheuttavaksi ilmiöksi kasvanutta, eurooppalaisten työntekijöiden terveyttä vaarantavaa työstä johtuvaa psykososiaalista kuormitusta. Esimerkiksi näyttöpäätedirektiivi ja työpaikkojen vähimmäisvaatimuksia määrittelevä direktiivi puolestaan ovat hyvin vanhentuneita, eivätkä ne enää vastaa nykypäivän työelämän tarpeisiin. Niiden päivitys tulee saattaa loppuun.

Työehdot-osasto/Ristelä, Björkbacka 27.2.2024

Demokratia, oikeusvaltio ja ihmisoikeudet ovat unionin perusta

Yhdymme valtioneuvoston näkemykseen siitä, että demokratia ja oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta. On tärkeää, että Suomi jatkaa oikeusvaltioperiaatteen vahvana tukijana EU:ssa ja kannattaa valtioneuvoston korostamalla tavalla unionin budjetista saatavan rahoituksen tiivistä linkittämistä tämän periaatteen kunnioittamiseen, varojen väärinkäytön vastaisiin toimiin ja korruption ehkäisemiseen.

SAK pitää myös hyvänä, että valtioneuvosto ilmoittaa Suomen edistävän pitkäjänteisesti sukupuolten tasa-arvoa EU:ssa sekä tukevan EU:n liittymistä Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Samalla odotamme, että sama tasa-arvo- ja ihmisoikeuslinja näkyy läpileikkaavasti Suomen EU-politiikassa, kattaen myös esimerkiksi työmarkkina- ja yritysvastuukysymykset. Tasa-arvon toteutuminen edellyttää instituutioita ja sääntelyä, jotka helpottavat tasa-arvoisten oikeuksien vaatimista ja saavuttamista. On myös tärkeää, että kaikki uusi sääntely arvioidaan tasa-arvonäkökulmasta.

Strateginen kilpailukyky vaatii avoimuutta uusille ratkaisuille

Arvioimme valtioneuvoston tavoin, että seuraavalle lainsäädäntökaudelle Suomen kannalta keskeisiä kilpailukykypolitiikan painotuksia ovat riippuvuuksien uudelleenarviointi sekä vastaaminen kovenevaan globaaliin kilpailuun investoinneista, osaavasta työvoimasta, teknologisesta johtajuudesta ja raaka-aineista. Pidämme myös valtioneuvoston tavoin valtiontukikilpailua haitallisena.

Valtioneuvosto korostaa toimivien sisämarkkinoiden merkitystä Euroopan kilpailukyvylle. Yhdymme tähän näkemykseen, mutta katsomme samalla, etteivät vaatimukset sisämarkkinoista ja valtiontukijoustojen lopettamisesta nykyisessä tilanteessa riitä. Suomen on myös oltava valmis tukemaan yhteisiä eurooppalaisia ratkaisuja, joilla unioni voi yhteisellä investointien rahoituksella vastata globaaliin kilpailuun. Tällaisen rahoituksen tulee olla suunniteltu niin, että se kohdistuu tarkoituksenmukaisesti ja on hyödynnettävissä myös Suomessa. Rahoitettavilta hankkeilta on myös edellytettävä vastuullisuutta.

Valtioneuvosto korostaa avoimen, sääntöperustaisen ja vastuullisen kansainvälisen kaupan merkitystä Euroopan kilpailukyvylle. Tässä SAK pitää hallituksen korostaman uusien markkinoiden avaamisen rinnalla tärkeänä, että EU edellyttää jatkossakin sopimuskumppaneiltaan sitoutumista ihmisoikeuksiin ja kestävään kehitykseen.

Työehdot-osasto/Ristelä, Björkbacka 27.2.2024

SAK ei yhdy valtioneuvoston yksioikoiseen tavoitteeseen vähemmästä EU-sääntelystä. Pidämme myös yksipuolisena valtioneuvoston kilpailukykyyn ja investointiympäristön luomiseen keskittyvää näkemystä sääntelyn vaikutusten arvioinnista. Vaikutusarviointien on aina katettava myös esimerkiksi ennakoidut hyvinvointi- ja tasa-arvovaikutukset. On myös tärkeää, että sääntelyn aiheuttaman hallinnollisen taakan rinnalla arvioidaan yhteisen eurooppalaisen sääntelyn hyötyjä ja sellaisen puuttumisesta tai poistamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Puhtaan siirtymän on oltava oikeudenmukainen

SAK yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, että EU:n pitää jatkaa johdonmukaisesti ilmastonmuutoksen vastaista ja luonnon monimuotoisuutta vahvistavaa politiikkaa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Kunnianhimoisista ilmastopolitiikkatoimista päätettäessä on samalla tärkeää huomioida vaikutukset eurooppalaisten ja suomalaisten hyvinvoinnille.

Suomen tulisi tukea osana EU:n ilmastoneutraalisuus 2050 -tavoitetta komission esittämää EU:n 90 prosentin päästövähennystavoitesuositusta vuodelle 2040. Samalla pitää varmistaa, että siirtymä ilmastoneutraaliin yhteiskuntaan tehdään sosiaalisesti kestävällä tavalla. EU:n ilmastopolitiikkatoimien pitäisi huomioida nykyistä paremmin Pariisin ilmastosopimuksen ja COP28:n päätökset työntekijöille oikeudenmukaisen siirtymän toimista osana kansallisten ilmasto- ja energiasuunnitelmien toimeenpanoa.

SAK on samaa mieltä valtioneuvoston kanssa siitä, että ilmastotavoitteet saavutetaan ensisijaisesti päästövähennyskeinoin. Tunnistamme myös erityisesti 2050 ilmastoneutraalisuustavoitteen saavuttamisen yhtenä toimivana keinona hiilidioksidin talteenoton. Nämä keinot eivät kuitenkaan riitä hiilineutraalisuustavoitteeseen pääsemiseen. Kunniahimoisia metsä- ja maankäyttösektorin toimia tarvitaan niin EU:ssa kuin kansallisesti, jotta tavoitteisiin päästään. Erityisesti nielut vaativat nykyistä enemmän huomiota. EU:n on kannettava myös globaali vastuunsa.

Kuten teollisuus- ja energiasektoreilla, myös maankäyttösektoreilla on erittäin tärkeää ennakoida päästövähennyskeinojen sosioekonomiset vaikutukset ja ennakoida murrosta helpottavia toimia niin paperikoneiden ja sahojen työntekijöille kuin maanomistajille ja maanviljelijöillekin. Näin EU:n siirtymä hiilineutraaliin talouteen ei ole vain puhdas vaan myös reilu.

Suomen ja EU:n etu on myös se, että puhtaita investointeja edistäessä osana kokonaisuutta ovat TKI- ja infrastruktuuri-investointien lisäksi aina mukana panokset työntekijöiden ja yrittäjien osaamisen vahvistamiseen.

Työehdot-osasto/Ristelä, Björkbacka 27.2.2024

EU:n laajentumisessa on valvottava sosiaalisia oikeuksia

SAK jakaa valtioneuvoston näkemyksen siitä, että hakijamaiden omiin ansioihin ja jäsenyyskriteerien täyttämiseen perustuva laajentuminen vahvistaa unionin omaa turvallisuutta, globaalia asemaa sekä taloudellista hyvinvointia ja edistää demokratiaa, oikeusvaltiokehitystä ja perusoikeuksien toteutumista. Samalla SAK pitää tärkeänä, että osana jäsenyyskriteerien täyttymistä seurataan tarkoin sitä, miten jäsenmaat noudattavat työelämän kansainvälisiä normeja ja lähentyvät EU-lainsäädännön edellyttämää tilannetta. Tässä asiassa on tärkeä hyödyntää myös EU:n ja hakijamaiden työmarkkinaosapuolten asiantuntemusta.

Laajentumisen merkitsemä sisämarkkinoiden laajentuminen tulee taloudellisten hyötyjensä rinnalla merkitsemään sitä, että myös työvoiman liikkuvuuteen liittyviin haasteisiin on varauduttava entistä vahvemmilla toimilla. On tärkeä varmistaa, että laajentuvalla EU:lla on käytössään entistä tehokkaammat välineet työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseen. Tästä syystä on esimerkiksi tarpeen vahvistaa EU:n työviranomaisen (ELA) valtuuksia.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot

Pekka Ristelä
kansainvälisten asioiden päällikkö
pekka.ristela@sak.fi
puh. 040 546 8781

Pia Björkbacka
johtava asiantuntija; ilmasto ja kestävä kehitys
pia.bjorkbacka@sak.fi
puh. 050 464 5342